

Q

Amos Oz,
Piera

JOAN F. MIRA

Per escriure una novel·la de vuitanta mil paraules cal prendre al voltant d'un quart de milió de decisions: no només pel que fa al desenvolupament de la trama, qui viurà i qui morirà, qui estimarà i qui trairà, qui s'enriquirà o qui enfollirà, quins seran els noms i l'aspecte, els costums i la feina dels personatges, la divisió en capítols i el títol del llibre (aquestes són les decisions més fàcils i menys delicades), i no només quan explicar i quan ocultar, què dir abans i què després, quines coses dir obertament i quines cal només insinuar (aquestes també són decisions poc delicades); també cal prendre una quantitat de subtils decisions, per exemple què posar allà, a la tercera frase, cap al final d'aquell paràgraf, blau o blavós? O potser blau cel? O atzur? O blau fosc? O potser blau gris? Potser aquest blau-gris hauria d'anar al començament de la frase? O val més que es fragmente al final de la frase? O al mig? O fer-ne una frase molt curta, independent, amb un punt al davant i un punt i a part al darrere? No seria millor que aquest blavós se submergira en el corrent d'una frase ondulant i complexa, i amb molts membres i abundoses subordinacions? O potser valdria més escriure allà simplement tres paraules 'llum del capvespre' i no acolorir aquesta llum amb cap gris-blau ni cap blau cel cendra? Fins ací una citació sense cometes, una pàgina d'*Una història d'amor i de foscor* de l'immens Amos Oz, que certament sap què vol dir escriure. I fins ací les ratlles que voldria compartir amb Josep Piera, aquests dies que a Barcelona, a Gandia o a València els seus amics, coneguts i col·legues li dediquen, li dediquem, homenatges i festes. Quaranta anys dedicats a la literatura són molts anys. Una vida sencera ocupada només en la faena infinita de construir i contar històries, de triar les paraules i ajuntar-les de manera que formen versos o paràgrafs de prosa, de traure a la llum de textos bellíssims les memòries i els paisatges més profunds. I de buscar adjectius, si serà blau fosc o blau gris aquell cel sobre el verd de la Drova, si val més fer frases llargues per a evocar aquesta imatge o aquelles emocions, si no dirà només "llum del capvespre". Això és escriure, això ha fet admirablement Piera, i a mi no em cal afegir res més.

Entrevista

JOAN FRANCESC MIRA **Escriptor**

“El meu problema amb València és un amor intens no correspost”

ADOLF BELTRAN

Si les seues traduccions de la *Divina Comèdia* i els *Evangelis* van confirmar aquests anys passats un perfil intel·lectual de coneixements humanístics i de vocació per la cultura, ara la publicació de la novel·la *El professor d'història* (editorial Proa) representa per a Joan Francesc Mira (València, 1939) un punt d'inflexió en una trajectòria literària de gran recorregut, al llarg de la qual ha articular minuciosament unes ficcions orientades a la reflexió sobre la condició humana i l'experiència contemporània. Culminació d'una trilogia que va iniciar fa vint anys amb *Els treballs perduts*, aquest nou llibre tanca un arc d'originalitat inequívoca en la narrativa actual en llengua catalana.

Pregunta. Mentre llegia la novel·la, en algun moment he tingut la sensació que València no es mereix aquest llibre. I no ho dic per les crítiques que s'hi formulen als governants, a la societat, a l'urbanisme i, en general, a la seua escassa afició per la cultura i el coneixement, sinó al contrari, per la densitat existencial i intel·lectual que s'hi desplega.

Resposta. D'alguna manera, les crítiques que hi apareixen són accidentals, sense ser-ho en realitat. S'ha de tindre en compte que la novel·la no està pensada a partir de València, sinó utilitzant València, que no és el mateix.

P. La fa servir només com a escenari?

R. Tal com podia haver utilitzat una altra ciutat per a expressar contradiccions, conflictes, excessos... És així com l'he feta servir també en les dues novel·les anteriors, *Els treballs perduts* i *Purgatori*. Són tres novel·les "a" la ciutat de València, en el sentit locatiu.

P. En canvi, el lector té la impressió que vosté hi fa un cant, un homenatge, que desprén afecte per la ciutat.

R. El meu problema amb València és un amor intens i profund no correspost. De vegades, els amors no correspostos són els més intensos.

P. Una de les coses que diu Manuel Salom, el protagonista de la novel·la, va en aquest sentit: "Sé que sóc de València, però potser València no és meua".

R. És una sensació que jo puc tindre, però això no té cap importància a l'efecte de la ficció. El que resulta coherent és que li passe, al personatge, que ja no sent la ciutat com a seua, com una cosa pròpia.

P. Fins a quin punt això representa la manera com viu València un sector determinat dels seus veïns?

R. No estic massa segur que siga representatiu d'un sector de la ciutat, més crític, autocrític o escèptic, ja que el personatge, tal com l'he fabricat, té unes característiques una mica peculiars. No és habitual que una persona es plantege el tipus de coses que ell es planteja.

Joan F. Mira, a l'estudi de la seua casa de Castelló. / ÀNGEL SÁNCHEZ

P. Per això la tria del professor d'història?

R. Com que el tema que s'hi aborda és el de la comprensibilitat de la història contemporània, el personatge havia de ser algú que, en la seua trajectòria vital, haguera dedicat molt de temps a conèixer-la i a reflexionar sobre ella. Vaig dubtar molt fins que em vaig decidir per un professor d'his-

“El tema que s'aborda en ‘El professor d'història’ és la comprensibilitat de la història contemporània”

tòria, i no per un físic o un metge. Cada protagonista de les tres novel·les de què parlem, si la cosa està ben feta, se suposa que respon a aquest plantejament.

P. *El professor d'història* tanca una trilogia que va començar l'any 1989 amb *Els treballs perduts* i va continuar l'any 2003 amb *Purgatori*. Un projecte literari que ocupa dues dècades...

R. Es tractava d'un projecte complet, a partir de tres cercles de la ciutat: la ciutat intramurs, l'Eixample i la pseudociutat, o "no-ciutat", moderna per contrast amb l'antiga. A més dels tres cercles, hi ha tres inspiracions temàtiques, per dir-ho així. En la primera, eren els treballs d'Hèrcules, la idea de l'ordre clàssic alterada i trencada. En la segona, era el rerefons del pensament històric europeu, medieval i cristià, del purgatori com a inspiració dan-tesca. I en la tercera, és la idea del pensament contemporani a partir de la Il·lustració, des de Goethe, amb el mite del Faust com a element de fons.

P. Faust té a veure amb un desig de superar la perplexitat humana.

R. La gran aspiració de Faust és entendre el món. En una de les escenes clau, demana metafòricament l'auxili del dimoni, del més enllà, per poder entendre el món i intervindre-hi. En les meues novel·les he convertit els mites en herois invertits. En *Els treballs perduts*, Hèrcules no pega garrotades sinó que en rep. En aquest llibre d'ara, la fantasia de poder participar en el món es queda en no res, en una actitud contemplativa. Passa a la **pàgina 2**